

M. Lezsák Gabriella

**Régészeti iskola a kincses városban
(1940–1944)**

László Gyula kolozsvári évei

Bölcsészettudományi Kutatóközpont Magyar Őstörténeti Kutatócsoport
Magyar Őstörténeti Kutatócsoport Kiadványok 3

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

M. Lezsák Gabriella

**Régészeti iskola
a kincses városban
(1940–1944)**

László Gyula kolozsvári évei

**Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Kairosz Kiadó
Budapest, 2021**

© Bölcsészettudományi Kutatóközpont
© M. Lezsák Gabriella
© Kairosz Kiadó, 2021

A kötetet lektorálta és az előszót írta: Boér Hunor
Szerkesztette: Szilágyi Ágnes
Borítóterv: Őri Kiss István

A kötet megjelenését támogatták

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatói Hálózat
az ELKH Titkársága

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ISSN: 2786-1538
ISBN: 978 963 514 124 1

A kiadásért felel a Bölcsészettudományi Kutatóközpont
és a Kairosz Kiadó vezetője
Nyomdai előkészítés: Tordas György
Nyomdai kivitelezés: Séd Nyomda, Szekszárd
Felelős vezető: Dránovits Anna

„A magyar élet csupán akkor lesz teljes, ha fiaink nem pusztán anyagi megélhetésüket biztosító életpályát, hanem erkölcsi javakat termelő hivatást is látnak foglalkozásukban.”

HÓMAN BÁLINT, Kolozsvár, 1940

Tartalomjegyzék

A lektor előszava – Néhány koordináta	9
A szerző előszava	15
Bevezetés – A kutatás témája, előzményei és forrásai	19
1. Tudománypolitika és régészet a két világháború közötti Magyarországon	23
2. A kolozsvári régészeti iskola rövid története	
Trianon előtt és az impériumváltás után	29
2.1. A kolozsvári régészeti iskola születése	29
2.2. A kolozsvári régészeti iskola a román megszállás alatti időszakban (1919–1940)	36
3. A kolozsvári régészeti iskola a „visszatért Észak-Erdély” alatti időszakban (1940–1944)	45
3.1. A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem újjászervezése, az irányok kijelölése	45
3.2. Az újrakezdés. A régészeti apparátus visszatelepítése és megerősítése	51
3.3. A kolozsvári régészeti iskola intézményei	60
3.3.1. A Ferenc József Tudományegyetem Régészeti Tanszéke	60
3.3.1.1. Roska Márton, a tanszékvezető	60
3.3.1.2. Roska Márton tanszemélyzete és az egykori Pósta-tanítványok	67
3.3.1.3. Roska Márton tanítványai	79
3.3.1.4. László Gyula a kolozsvári egyetemen. Út a katedrához	90
3.3.2. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtára ...	107
3.3.2.1. A tudományos és műszaki személyzet kiépítése, a tár rendezése	107
3.3.2.2. A tár gyarapítása. Ásatások, vételezések, ajándékok	112

3.3.2.3. A tár tudományos kutatómunkája, a <i>Közlemények</i> c. folyóirat indítása	116
3.3.2.4. Személyes viszonyok a Roska-korszakban	121
3.3.3. Az Erdélyi Tudományos Intézet Régészeti Szakosztálya	132
3.3.3.1. A Régészeti Szakosztály tudományos tevékenysége 1940–1944 között. Feltárások, ásatási tervek, kiadványok	136
3.3.3.2. László Gyula és Székely Zoltán levelesládájából. Személyes viszonyok az ETI-ben és azon túl	144
3.3.3.3. László Gyula tudományos tevékenysége a „visszatért Észak-Erdély” alatti időszakban. A régészeti néprajz módszere	157
3.3.3.4. A szárszói találkozó és <i>A honfoglaló magyar nép élete</i>	165
3.3.3.5. László Gyula kijevei kutatóútja	180
4. Az összeomlás	191
5. „Ahogy lehet...” László Gyula tudományos tevékenysége Kolozsvárott 1945–1949 között	195
6. László Gyula távozása Kolozsvárról	213
7. Összegzés	219
8. Utószó	223
9. Függelék	225
10. Források	239
11. A források jegyzéke	347
Rövidítések	347
12. A kötetben szereplő személyek rövid biográfiája	355
13. Névmutató	393
14. Irodalomjegyzék	397